

Cæsaris autoritate, atque principum necessariorum efflagitatione, se propemodum coactum fuisse, ad Ximenium & senatū scripsit: id circo curarent, ut id apud suos ratum haberetur. Ximeno verò priuatim mandat, ut quoniā sententiā mutare integrum iam non erat, suamq; in eo autoritatem verti sentiebat, daret operam, ut absq; vlius intercessione ea res cunctis probaretur. Igitur cū necessariò parendum esse Ximenius videret, ne ipse solus rei insolitæ autor esset, Adriano, & Senatoribus regijs ad auxilium assumptis, Antistites & regulos, qui eo tempore Madriti aderant, ad Laisianas ædes, in quibus ipse & Adrianus habitabant, ac Senatus quotidie cogebatur, ceteraque omnia palatij munia, more regio administrabantur, per sceptriferos, & accensos conuocat. Conuenerunt autem ex regulis, Anricus Almirantus, Fadricus Albanus, Paciecus Acalonius, Rogius Dianensis. Ex præsulibus Rogius Granatensis, Senatus regij præfectus, Fonscca Burgenfis, Fadricus Seguntinus, & Franciscus Abulensis, aliquotque alij, qui tunc in regio comitatu aderant. Postquam Ximenius Caroli madata coram omnibus exposuit, proceres rei magnitudine perspecta, quid responderent dubitantes, Laurentium Galindum Carauajalium, virum rerum antiquarum, & legum nostrarum cum primis peritissimum, qui vnus è Senatu palatij causis, & cubiculi regij cognitionibus præerat, ut quid super ea re sentiret ingenuè exponeret, rogarunt. Ille verò qua erat in sententijs dicendis securitate, ad hunc modū differuit. Neminem vestrum Illustrissimi principes, in hoc amplissimo confesso esse arbitror, cui si res pro arbitrio gerenda fuisset, non vehementer principem adhortaretur, ut quemadmodū leges diuinæ & humanæ exposcunt, reginæ matri spiritum ducenti, honorem omnē & reuerentiā exhiberet: & regis nomen tantisper differret, donec dies ipsa quod proximū futurū est, vltro id quod modò efflagitat, offerret. At cū post eam admonitionem, qua illum ne quid huiusmodi in præsentia conaretur obsecrauimus, palàm sibi nomen, & regiam dignitatem desumpserit, maxima cura dispiciendum nobis est, quo pacto id, quod multi inflexum & insolens esse censuerunt, rectū & fieri solitum ostendamus. Nam eo in statu negotia esse constat, ut sine dignitatis principis nostri imminutione, atque totius reipub. damno, infecta fieri non possint. Hoc in primis mihi, & omnibus vobis verissimum esse constat, principem nostrum inuitum id

DE REBUS GESTIS

fecisse: nam ab eius miti ingenio, mansuetis & religiosis moribus, nihil est magis alienum, quàm vis & tyrannis. Sed cum materis morbus apud omnes mortales notus sit (neque enim regum casus ullo modo in occulto esse possunt) duo reip. Christianę culmina, Pontif. Maxi. & Romanus imperator, vt regis nomen vsurparet monuerunt: sic enim publica negotia poscere. Non potuit Carolus tantis principibus non parere: nec nos quidem debemus principis nostri iussa, in re præsertim non inhonesta neque insolita, vt mox ostendemus, quanuis multis aliter videatur, recusare aut deprecari. Quod vt planius intelligatur, primùm aliqua mihi de causis ipsis, deinde quod nihil noui fiat, dicendum est. Si Ioana regina Caroli mater, Dei immortalis voluntate, suę mentis & iudicij compos, ditionem Hispanam gubernare idonea esset, ea est imperij nostri amplitudo, ea maiestas, & prouinciarum regerendarum moles, vt in consultationem & dubium vocaretis, an tantarum rerum consilia tutò scemine, quanuis illa capacissima esset, tutò committerentur. Nunc verò in tam manifesta mentis offensione, in tam claris animi moti iudicijs, ei consortem dare dubitabimus? Nihil earum rerum quę per nos geruntur, qui principe hærede tanto inferiores sumus, ad eam deferimus, & Carolum imperio eius parere, & principis nomine contentum esse volumus? Non hæc sanè coherēt, aut honestam aliquam excusationem habent. At si quod omnes sentimus, dixeritis nomen tantum illi denegari, rerum summam, atque adeo imperiũ vniuersum concedi, in errore versaremur: putantes regio nomine illi denegato, quicquã gesturũ, quod vel reip. vtilitatem, vel sibi decus aut gloriam comparare possit: quicquid enim tentauerit, precariò obtinebit. Quod si precibus agendũ est, magno quicquid impetrauerit illi cõstabit. Principis nomẽ iure nostro, priuatum quid sonat: & quandiu hæredis spẽ tantũ habet, nescio quo pacto eius madata vel serui negligẽtius peragunt. Nomẽ illud regis, totaq; illa palatina cohors, & imperium non aliũ dependēs, humanos animos tacita quadã reuerentia afficit, & ad debitum cultũ & obsequium inducit. Iam verò, vt demus subditos imperata facturos, cum externis regibus, qui eum ad tot regnorum imperium vocari taciti dolent, nihil ex æquo aget, neq; illis titulis & honoribus Carolũ prosequantur, quibus ipse in mutuis officijs, illos vtpote reges, decorauerit. Neq; enim alterius dignitatis emulus aliquid cupidius, aut studiosius captat, quàm in re minima superiorem cense-

seri:

feri: ut eo saltem pretextu vel suam causam æquiores esse probet: vel illum alterum, utpote impari, sibi nequaquam opponendum esse efflagitet. Videre igitur inclyti proceres, ne dum nimium regij nominis cultores esse vultis, atque id in regina mentis & consilij causa conseruare contenditis, maiestatem reip. nostrę minuatis. Et hoc quidem de causis satis esse arbitror: neque enim omnia in sapientissimorum virorum confesso, qui ea quam ego multò melius nouistis importuna oratione sunt dicenda. Illud, quod magis urget, & quod rerum antiquarum imperitos insolenti nouitate perturbat, filium regnorum heredem futurum, regij nominis consortem fieri, & imperiũ cum matre ex æquo moderari, si vos paulisper attentos præbeatis externorum exēplis præteritis, quę ex prisca historijs apud omnes resp. sed præferim in Romana sese offerunt, ex annalibus nostris solenne esse declarabo. Primum enim Gotthorũ tēporibus, quando res Hispanę frequentibus Episcoporum coactis synodis sunt stabilitę, Cindasuindum regē, quē Cifnadum nonnulli vocāt, post rep. religiosissimè moderatam, post cōcilium septimũ Toletanum celebratum, post legationem ad summũ Pontif. missam, qua beati Gregorij moralium opus, in Hispaniam deferendũ curauit, & post mille alia optimi & sanctissimi principis exempla edita, quatuor annis antequam moreretur, Recinsuindum filium regni participem assumpsisse legimus, atque cum eo communicata potestate nihil id facere formidauisse. Sed hæc nimis vetusta mittamus. Post miseram illam vastationem, quã Hispania Iuliani proditione à Mauris pertulit, Veremundus diaconus patrio Mauracato tyranno mortuo, cum anno à partu virginis DCCLXXXIII. rex electus esset, ac duobus annis rep. strenuè administrasset, recolens se olim sacris ordinibus initiatũ esse, Iurelione vxore dimissa, quã prolis quę in regno succederet suscipiendę causa proceribus ac populis adhortantibus duxerat, Alphonsum consobrinum cognomēto Castum ex Nauarris, ad quos Mauracati timore confugerat, reuocatum, regem secũ pariter cōstituit: & nullis seditionibus intercedētibus vitam dulcissimã, & tranquillitatis plenã, quatuor & amplius annos cum eo traduxisse historię nostrę referunt. Huic Alphõso qui vitã celibem & purã egit, Ranimirus Veremundi filius successit: qui ex Iurelione, quã diximus, cum fratre Garfia olim susceptus, sub Alphõsi tutela paruulus relictus, cũ iã adoleuisset, Alphõso id in primis curante, regno præficitur. Hic Ranimirus inter

cætera virtutis suæ præclara documēta, tāta fratrem Garfiā beuolētia cōplectebatur, vt siue pacē siue bellum gereret, nullā sibi gloriā sine eo cōquisiuerit: & tandem eius fide & amore perspectis, regni gubernaculis adinouerit: atq; ita imperij cōsortem effecerit, vt rerū nostrarum annales dubitent, an & is quoq; inter reges habeatur. Sed nedum omnes enumerationem in immēsum producā, vnū aut alterum addam. Cū matre Vrraca parum ad remp. moderandā apta, Alphonfus Raimundi Tolosatis filius regnavit. Ferdinandus, Hispalensis vr̄bis recuperator, quem res pię, & præclare gestę diuorū adscribunt numero, & cælo asserunt, post patris Alphonfi mortē, in Legionensem regem assumptus, cū matre Berēguella fœmina alioqui prudentissima, regio nomine, & paribus sceptris, possessionē maternā (hoc est) Castellę regna, annuentibus populis rexit. Igitur cū tot exempla viri principes adducta videatis, quibus non modò nō nouum & insolens, sed cōsuetum, & penē patrium esse demonstrauimus, & ad regni cōmunionem, nō modò filios heredes, sed fratres, aut fratrum filios assumi: nō est cur trāquillitatem reip. frustra perturbare velimus. Nam nec Carolus regis nomē dimittet, nec si ille, quod optimo cōsilio vsurpauit, mutare vellet, nos eramus vllō modo permissuri: ne in rege nostro vlla inconstantie nota herere posset. Porro hæc summa est, non petit Carolus à vobis consilium, sed causas cur id fecerit, his literis declarat: atque eam ob rem ad nos scripsisse dicit, vt postquam suam sententiā viderimus, de nomine regio suscepto nobis gaudeamus, & illi gratulemur. Hęc cum dixisset, literas regias è sinu promit, quas omnibus audientibus recitauit, grauitate & imperio plenas. Diu intra silentium principes viri se continuerūt: nam quantum Galindi oratio eos acriter pupugerat, priuatę voluntates, & concepta semel, ob seditiones quās futuras putabant, emolumenta, aliud prorsus faciendum suadebant. In duas ergo partes sunt diuisinam Ximenius cum senatu, & qui aderant Antistites, aliquot quę item ex minoribus principibus, Galindi sermonibus statim assenserunt. Anricus almirantus, & Fadricus Albanus in contrariam sententiā inclinantes, minimè id conuenire clamarunt: neque enim exempla à Galindo adducta aliquam vim ad præsentem consultationem, aliquodue momentū habere. Quando multos ex illis quos cōnumerauerat, nō tam veros reges, quā vsurpatores, re necessariā, & iustā fecisse, imperio ad proprios dominos delato. Vltimos

timos verò, qui magis ad rem propositam videbantur pertinere, ob
 exiguam regum nostrorum ea tempestate potentiam, facile à princi-
 pibus qui tunc in armis erant, potuisse cogi ad res nouas molendas,
 ob præsentem vtilitatem. Nunc tamen cum Dei Opti. Max. benefi-
 cio, tantum Hispani sceptri maiestas creuisset, & res omnes tràquil-
 læ & pacatæ viderentur, non esse legum sanctiones immutandas, neq;
 ius aliquod, in re præsertim tam graui violandum. Esse enim omino-
 sum, regni ineundi exordium facere à legum irritatione, quas cuncti re-
 ges illis in iuris sacrosanctas habent, idq; verbis conceptis, sacra Dei
 mysteria tenentes, & sibi dira increpando si secus fecerint, aut tetaue-
 rint iurant. Idcirco satis esse principi nostro, si matre viuente, guber-
 natoris nomen obtineret. Omnes ad Ferdinandi memoriam cõuer-
 si, eiusq; in reip. maiestate conferuanda sollicitudinẽ & curam laudã-
 tes, quanuis Galindi dictis per opportuna prius viderẽtur cõfirmati,
 Caroli tamẽ factum non admodũ probabant: adeò vt Paciecus, qui
 Ferdinandi rebus infensus, Caroli partes defensus credebatur, mul-
 tõ magis in Almiranti & Albani sententiã declinans, cum quid sen-
 tiret efferre cogeretur, effugiũ potius quæsiisse, quam sententiã vllã
 apertè dixisse visus fuerit. Quandoquidẽ (inquit) Carolus à me consi-
 liũ, vt dicit Galinde, nõ petit, neque ego importunus dabo. Murmur
 illico per omnes cum cõpisset oboriri, veritus Ximenius ne inde re-
 infecta discederetur, indignabundo & seuro vultu & voce vehemẽ-
 tius & acrius intenta. De re (inquit) minimè dubia, neq; suffragiũ ve-
 strum exposcente, in præsentia principes agitur: neq; enim subditorũ
 cõsensu Carolus rex ad vota sua eget: sed idcirco huc à me cõuocati
 estis, qui commodis vestris semper studui, vt regẽ gratisimo officio
 demereremini. At vos homines agrestes imitati, leges parũ urbanas
 attendentes, quod ex comitate quadã datũ fuit, iure vobis deberi exi-
 stimatis. Hodie Madriti sine vlla mora, publica solennitate fiet, vt re-
 liquę vrbes exẽplum id sequantur. Vocemq; illã præclarã edidit: cui
 ego regiũ, quod assumpsit nomẽ negarẽ, nec parere quidẽ in animũ
 induxissẽm. Atq; illico cõcilio dimisso, Petrũ Correa Madriti præfe-
 ctũ ad se vocauit, & vt Carolũ de Hispaniẽ more, in prætorio primũ,
 deinde per oppidi vicos gratulabundus & exultans regẽ proclama-
 ret, decurionibus præeuntibus, & vexillis sublati, iubet. Tubarum &
 præconũ strepitus exaudiri cõpuit, cunctiq; proceres ad vnũ cõgregati
 præfectum certatim comitatur, & cunctis mortalibus acclamãtib;

FRANCISCO DE REBUS GESTIS
Carolus rex Castellæ vocitatur. Facta est Madriti ea proclamatio,
sub extremum Maium. Postridie eius diei ad conuentus Pintianum,
& Granatensem, & ad alias Castellæ vrbes, ad regulosque omnes pu-
blico sigillo literæ sunt missæ, quibus quid Madriti per Ximenium &
regium Senatum gestum esset, declarabatur: iubebatq; , vt exemplū
hoc secuti, ipsi quoque Carolum principem statim regē proclama-
rent. Sententia autem literarū hæc fuit. Carolum regem Pont. Max.
& aui sui Imperatoris suasu, regnorum Castellæ, & Hispaniæ posses-
sionem simul cū regis nomine, matre Ioanna serenissima superstitite,
ob causas maximè conuenientes, de quibus ad Ximenium Cardina-
lem, & ad regium Senatum scripsit, suscepisse: quod in totius reipu-
commodum cessurum nihil dubitabāt. Quare ea reuerētia à se susci-
pi, quæ subditos decebat: vt matris reginæ nomen omnibus regijs
tabulis, officij debiti, & obseruantia ergo prænotetur: neq; in his so-
lū, sed vbiq; in regijs muneribus, reginæ tanquā præstātorī, omnes
honores & obsequia deferantur. Nam tantū Carolo cordi esse, eius
imbecillitati suppetias ferre, & aliqua parte laboris, quā in tāta mo-
le regnorum sustinebat, subleuare. Igitur quod faustum felixq; esset, no-
men regis, quod iustis de causis & consilio excellentium virorum si-
bi assumpserat, Dei numine primum inuocato, deinde Iacobi apo-
stoli tutelaris diui, lætis vocibus passim personarent: nam regem
ipsum primo quoque tempore ad futurum, cuius præsentia, & opta-
ta voce plenius eius propositum essent intellecturi. Cuncti protinus
obtemperarunt, tantumque habuit Ximenij scueritas momenti, vt
sine vlla populorū cunctatione, id ab omnibus approbatū sit. Re-
guli qui Madrito aberant, Ximenij & regij Senatus auctoritatem ve-
riti, nihil moliri sunt ausi. Sed ante omnium procerum & ciuitatum
officia, Toletanæ ciuitatis studium enituit. Nam simulatque literas
Ximenij, & Senatus regij accepit, incredibili ardore, & veluti quo-
dam numine afflata, maxima omnium gratulatione, & insigni
pompa, vexilla per præfectum & Senatum sunt sublata, primarijs
equitibus, & nobilibus, ceteros ciues egregiè cohortatibus. Aragonij
legum suarum obseruantissimi, quibus ex Ferdinandi catholici te-
stamēto, Alphonfus Aragonius Cæsaraugustanus Antistes præerat,
cōtrariam omnino sententiā secuti, Carolo regiū nomē denegarūt:
atq; in eo perseuerarunt, donec Ioanna è viuis discessit. Dū hæc à Xi-
menio Madriti gerebātur aliquot regulatorū tumultus, primò Baticā,
vbi

vbi exorti sunt, deinde veluti pestifero contagio Tarraconensem omnem peruadebant. Nam statim vt regem Catholicum obijisse fama vulgavit, Petrus Gironius Vrennatū comitis maior natu filius, militum manu non ignobili coacta, in Afsidonensem ducatum irruens, Luzerum maritimū oppidū occupare conatus est: vnde si prosperè succederet, ad reliquam ditionem capiendam procederet. Causam huius seditionis hanc fuisse inuenio. Ioannes Guzmanus Afsidonensis dux, duas sorores diuersis temporibus duxit, Astunicæ ducis Bejarensum filias: ex quarum prima Enricum, & Metiam, ex altera Aluarum liberos suscepit. Gironius Metiā viuente Enrico vxorem habuit: at quòd Enricus frigida corporis constitutione (vt apparebat) natus, sterilitatem perpetuam præ se ferret, Ferdinandus rex Annam Aragoniam, ex Alphòso Antistite neptem, Aluaro Ioānis ex secunda vxore filio, tantum principatum habituro, collocauit. Interea Enricus absq; liberis è vita discessit: atque Ferdinando patrocinium & fauorem præbente, Aluarus dux Afsidonensis sufficitur, quanuis multum Gironio reclamante, qui Aluarum spurium esse contendebat, & ad Metiam eius vxorem principatum pertinere. Nā diuinis legibus, & pontificijs decretis vetari aiebat, ne quis duas sorores duceret. Quòd si aliquando summi Pontif. hoc condonauissent, id ob maximum reip. emolumentum fuisse factum: in præsentitamen negotio, nullam huiusmodi facultatem à summo Pontif. Ioannem impetrasse. Sed quoniam regis potestas Aluarum tuebatur, & diplomata Pontificia ostendebantur, quorum autoritate secūdum Ioannis matrimonium celebratū fuerat, Gironius parum intercessione sua profecerat. At Ferdinandi morte vulgata, sperans se armis superiorem fore, & quod iure nequiuerat per vim obtenturū, ad Luzerum oppidum obsidendum se parauit, suis incæptis ob vicinum mare cum primis opportunum. Sed Pontius Arcobricensis dux, electo præsidio oppidum præoccupans, & Gometius Solisius sancti Iacobi commédarius, qui regis iussu arcē oppidi custodiebat, quod in maritimis priuatorum principum locis, Hispano more fieri consuevit, Gironij impetū strenuè propulsantes, ne oppidum eo tempore caperetur effecerunt: & Ximenio, quid Gironius tentauisset nuntiarunt. Qui de Senatus regij consensu, Hispalensibus, & Cordubensibus finitimis populis, vt Pontio & Solisio præsto sint iubet: & paulò post Antoniū Fonsecam, militarem virum, cum exercitu aduersus

Gironium mittit, atque cum eo Cornelium Quatuoruirum, qui son-
tes, more Hispano, ob læsam maiestatem, securi, aut laqueo plecte-
ret. Horum aduentu Gironius perterritus obsidionem deseruit, &
sic illi mortis confopiti tunc fuerunt. Postea tamen simulatque hæc
que de titulo regio diximus, rursus Gironius tumultuari cœpit: &
Velasco comestabili auunculo vindice, quem alię quoque priuatę
causę stimulabant, sese Ximenij potentię opponere, & cognatos re-
gulos conuocare, iuuenili ausu non dubitauit. Qua de causę è Bęti-
ca in Tarraconensem veniens, ad eius prouincię principes omni co-
natu sollicitandos, per Madritum, vbi Ximenius cum regio senatu
erat, iter faciens, a publico abstinens factionis suę proceribus con-
ueniendis moratus est. Vbi parum reuerenter & ciuilitate egisse, vel
amici eius fatebantur, qui cum eum adesse cuncti resciuisent, ad Xi-
menium salutandum non accesserit, regis personam eo tempore ge-
rentem. Quinimo hoc non contentus, nuntium ad Ximenium mi-
sit, qui se illac venisse certiorē faceret, ad suos amicos & cognatos vi-
sendos, quasi palam illi similitatem indiceret, & Tarraconenses
principes in eum concitandos minaretur. Ad quod Ximenius nihil
aliud respondisse fertur, quàm vt bonis auibus iter illud officiosum
faceret. Sunt adhuc alia in Ximenij epistolis, quę iuuenilem Giro-
nij temeritatem, & parum sana consilia declarant. Nam Madriti a
viris probis & prudentibus rogatus, cur eam seditionem tam mani-
festa Ximenij, & regij senatus contumelia mouendam tentaret: quo-
niam (inquit) nullam gratiam nobis rex, quod illi paremus, est ha-
biturus, si eo absente, eius vicarijs ex æquo paruerimus. Quę eo ma-
gis vana censebantur, quoniam nec pecuniarum, nec militum præ-
sidijs, aut ipse, aut regulorum quisquam cum Ximeno erat confe-
rendus: qui suis duntaxat priuatis opibus iustum exercitum alere po-
terat. Ille tamen in proposito persistens, ad Inachum Velascū auun-
culum est profectus. Nam Velascum iam dudum malè habebat,
quod Ximenium meditari audierat, vt quicquid primates sine titu-
lo manifesto in regij census præiudicium possiderent, regis fisco &
patrimonio cederet. Nam cum ipse ex maritimis vectigalibus non
mediocres redditus perciperet, timebat ne Ximenius quoque eã rem
conuelleret vellet: quare eius potentiam imminutam cupiebat. Ne
hanc rem temerè aggrediretur, regulos omnes, qui priuatis de cau-
sis Ximeno infensi erant, conuenire statuit, vt coniunctis opibus &
viribus,

viribus, in perniciem Ximenij coniuarent. Præcipui inter hos fuerunt, quos facile in eius sententiam venturos arbitrabatur, Pimentellus Benauentanus, qui Cigalijs præfidium extruere prohibitus, cuius opportunitate vniuersam Campensem regionem quoties liberet, facile infestaret, in quo erat in Ximenium animo: & Cuëua Alburquecius, & Cerda Merinensis: qui Vrenati affinitate ac cognatione proximi, censibus item temporarijs à regibus donati erant: & Portugalius Seguntinus Episcopus, qui capiti suo timebat, ne si locus Ximeno daretur, Carauajalium quod iam dudum agebatur, in pontificatum Seguntinum restitueret, & ipse rursus in ordinem rogeretur, facile in suam sententiam pertrahendos confidebat. Sed ante omnes Mendozium Infantatus ducem, ob Melennatum cum comite Clunienfi controuersiam indignatum esse sentiebat: quem si vnū ad partes suas pellicere posset, facile Ximenium etiam lātā, & amplā potestate deturbandum sperabat. Igitur literas statim ad Pimentellum dat, quibus se Guadalafaram ad Mendozium proficisci scribit de reip. commodis cum eo tractaturus: quare aut ipse protinus, quod consultius esset, ad eos veniat, aut si causis necessarijs impediretur, fidelem aliquem ministrum pro se mittat. Inter eā Velascus nulla mora interposita, primum Cuellar oppidum ad Alburquecium, deinde Buitracum ad Mendozium properat: Gironius ad Cerdā Medinensem accersendum, cum mandatis regulorum perrexit. In epistolis, quæ per arcanas notas ad Carolum dabantur, scriptum inuenio, Mendozium ad regulos venire recusasse: simulque internuntijs dixisse, in his quæ ad reip. negotia pertinerent, nihil se aduersus Ferdinandi testamentum, aut regis Caroli voluntatem tentaturum: in alijs verò paratum sanè esse ad necessariorum iniurias vindicandas. Ob quod Guadalafaram Velascum, & qui cum comitabantur profectos, illic cum Mendozio rem disceptauisse: vbi Velascus multa de Ximenij insolentia, multa de eiusdem temeritate egit: nec tolerandum vllō pacto esse, vt noui hominis & nobilitati infensi, inimica gubernatione Hispani principes regerentur: quibus equius multò & decentius erat, vt Cucullatus homo pareret, quam vt ipse potentia abutens, optimates per ludibria agitaret. Quod si Ferdinandi regis testamento ad regni moderamen relictus dicebatur, fat seruitutis Ferdinando viuente, se pertulisse: desinerent tandem, vana mortui imperia pertimescere. Quare facultatem quam à Carolo suscepisset,

Ximenius ostenderet, aut se ei aliter nequaquam pariturum. Hæc cum Velasus repetendo exacerbaret, cuncti aduersus Ximenium fremere. Mendozius, qui tunc inter eos authoritate præstantior habebatur, sunt mihi non mediocres (inquît) aduersus Ximeniû odiorum cause: nam & per summam fidei violationem, pactû cum fratris mei filio neptis suæ coniugium irritauit, & nunc demum patri-
monio meo, ne quid grauius dicam, malitiosè infidiatur. Sed illud priuata res est, ipseque suas excusationes obtendit: hoc verò regij Senatus iudicio inter me & propinquum Cluniensem dirimetur. Atque ita apud me statui, nihil turbarum, quandiu abest rex noster, mouere. Noui ego utpote vicinus, Ximenij huius, magis quàm vos naturam & ingenium: nihil cuiusquam gratiæ, aut authoritati dat, neque vilius terroribus mouetur. Amplâ, ut videtis ditione possidet, amplissimam potentiam resp. illi dat. An existimatis ignauius quàm solet in præsentia se gesturû? Non arbitror: imò multò acrius in nos populi vires excitaturum, cui iam diu odio sumus. Quare aduersus remp. nil esse tentandum censeo: eam autem necesse est lædi, si Ximenium offenda mus. Aliam vos rationem cogitate, qua causas nostras apud omnes probemus: & tunc gloria maiorum me indignum iudicatis, si non me primum nobilitatis vindicem aduersus huius contumaciam præstitero: & vos propinquos, affinesq; meos omnibus meis viribus protexero. Id cum Mendozius grauius simul, & prudenter dixisset, illorum impetus non nihil infracti sunt, & mitius aliquid consultare cœperunt. Visum est Aluarum Gometiû Mendozij generum, Atanzonis & Piozij oppidorum dominum, virum prudentem, & studijs literarum amœnioribus deditum, cum mandatis ad Carolum mittere: qui illorum principum quos recensimus nomine, Ximenium munere commisso priuari peteret, & causas apud eum eloquenter & copiosè exponeret. Interea Mendozius eos splendide, lauteque tractare: & quæ est eius gentis principibus, veluti quodâ hereditario iure, magnificentia insita, omni genere ludorum oblectare, variaq; illis spectacula exhibere. Ximeni⁹ qui vires eorum abunde nouerat, terrores Panicos illos vocitabat: nihilque idcirco magis mouebatur, quàm si homines aliquot priuati cõuenisêt, quorû nulla ditio, nullaq; authoritas aut facultas esset. Nã luxu semper nobilitatis comite, alijsq; minimè necessarijs sumptib⁹, adeo eorû census exhaustos esse dicebat, ut solum voces possêt, & minas inanes spargere.

spargere. Sed cum publicam quietem non nihil turbari priuatis re-
 gulorum consilijs animaduerneret: dedit operam, vt à ceteris homini-
 bus monerentur, in rem illorum esse ab incepto desistere. Quod si
 persisteret, se quidem posse, nullis regijs, siue pecunijs, siue militibus,
 sed proprijs dumtaxat auxilijs, facile ostendere, quanto eo inferiores
 essent futuri, si manu aliqua, aut militari exercitu agendū esset. Cum
 verò legibus ac regis in primis imperio parendum esset, viderent in-
 que pericula se conijcerent. Sensim igitur conuentus est dimissus, ne
 quid tentasse videri possent, quod regis animum offenderet. Paulò
 post vt se in Ximenij amicitiam insuauerent singuli curarunt. Nam
 Mendozius literas ad Ximenium dedit officij plenas: Velascus inti-
 mos suos, qui illum eius verbis salutarerent, à Rexis oppido misit, cau-
 satus etiam valetudinem, quominus id præsens faceret. Frequen-
 tissimus nostrorum sermo est, post Mendozij orationem, proceres
 illos constituisse, vt à Ximenio facultates peterentur, quas post re-
 gis Ferdinandi testamentum à Carolo ad rem p. gubernandam ha-
 bere se dicebat, atq; ea de re legatos fuisse missos: quibus Ximeni⁹, vt
 postero die ad se venirent, iussit: & duo millia armatorū hominum,
 quos per vicos Madrito proximos simulatq; illuc venerat, in stationi-
 bus cōtinendos curauerat, multiplices bellicorum tormentorū ma-
 chinas, ingentem pecunię tum priuatae, tum regio vim, stupentibus
 ostendisse: & vt suis renunciarent mandasse, se nullas alias facultates
 præter illas à Carolo habere. Sed cum nihil tale in epistolis inueniã,
 vbi de Velasci conatibus, & de Mendozij responso agitur, potius hoc
 vulgo iactatum crediderim, & effectum ad simile Scipionis respon-
 sum in Hispania, vt tradunt Romanarum rerum scriptores. Quan-
 quã eo tempore Didacū Lupū ad Belgas missum esse sciã, qui de his
 omnibus Carolū certiorē faceret: & facultatem quã amplam ab eo
 peteret, qua ab huiusmodi ausis regulorū animos, quoties opus esset,
 deterreret. Ipsi etiã reguli ad Carolum suos nuntios miserūt, qui mo-
 res Ximenij grauib; verbis criminarentur: & rei pub. interesse dice-
 rent, ne ille rebus moderandis præfectus esset: quod homo cōtumax
 & vniuersæ nobilitati infestus, semper novas contentiones & lites
 concitaturus esse crederetur. Sed his cauillationibus per opportunè
 paulò ante regius Senatus occurrerat: longa epistola ad Carolū mis-
 sa, de tumultibus in Bætica, magno regij Senatus contēptu, & regię
 maiestatis offensa, ac totius reip. turbatione, à Petro Gironio factis: